

Mission most possible

Hanna Haaksi

Vuonna 2014 julkaistussa Pulloposti-kirjoituksessani peräänkuulutin toimintaa jatkuvan juhlapuhevirran sijaan Itämeren roskaantumisen lopettamiseksi.

Itämeren roskaantuminen on tosiasia ja vihdoin se on tunnustettu ja monen eri tahon agendalla. Hyvä niin, mutta edelleen tässä(kin) asiassa painaa teot enemmän kuin sanat. Meren roskaantuminen ja sitä myöden sen muoviintuminen on yksi Itämeren vakavimmista ongelmista – kasvava sellainen.

Suomessa on Pidä Saaristo Siistinä ry:n toimesta monitoroitu meren roskaantumista vuodesta 2012 lähtien, nyt siis viidettä vuotta. Joka vuosi tulokset toistavat itseään muutaman asian kohdalla: muovia on roskista 69–77 prosenttia, ja eniten roskia löytyy aina niiltä rannoilta, jotka ovat lähinnä isoja kaupunkia. Näiden isojen kaupunkien läheisyydessä olevien rantojen osalta on vaikea vyöryttää syytä muiden maiden kansalaisten harteille.

Meressä oleva muovi on monestakin eri syystä erittäin vakava asia. Muovi itsessään sisältää paljon haitallisia aineita, jotka ovat vaarallisia eliöille, isoille ja pienille. Vedessä ollessaan muovista alkaa vapautua näitä aineita ja se aiheuttaa siten kemiallisen taakan merelle – näkymättömän ja vaarallisen. Näitä aineita on myös monissa pesuaineissa, tekstiilien palonestoaineissa sekä kosmeettisissa tuotteissa. Muovi myös imee itseensä, eli absorboi, vedessä jo olevia kemikaaleja. Kun muovi taas päätyy ravintoketjuun, voi sen sisältämät kemialliset aineet aiheuttaa tuhoa eliöstölle – jopa meille, jotka olemme ravintoketjun huipulla.

Muovia päätyy mereen monesta eri lähteestä ja monessa eri muodossa – isoina silminnähtävinä kappaleina eli makroroskana sekä mikrokokoisena, eli alle 0,5mm kokoisena. Joet kuljettavat roskaa pitkiäkin matkoja sisämaasta mereen, ja on otettava huomioon, että myös sisävedet roskaantuvat ja altistuvat myös muovien haittavaikutuksille. Roskaa edelleen dumpataan mereen ja vesistöihin tietoisesti. Lisäksi sitä päätyy sinne vahingossa.

Isoon roskaan on ehkä hieman helpompi puuttua ja se onkin tehokas keino myös estää mikroroskan mereen päätyminen, sillä iso osa meren mikroroskakuormasta tulee makrokokoisesta roskasta. Isosta roskasta tulee näkymätön mikroroska, kun se jauhautuu mekaanisesti pienemmäksi tai alkaa hajota pienemmäksi UV-säteilyn vaikutuksen vuoksi. Mikrokokoista roskaa tulee esimerkiksi hulevesien, lumen meriläjityksen ja puhdistettujen jätevesien mukana tai esimerkiksi laivojen ja veneiden pohjissa käytettyjen maalien kulumisen johdosta.

Millä tämä asia sitten voitaisiin ratkaista? Keino on sama kuin vuonna 2014 ja sama, jota se on aina ollut: lopetetaan roskaaminen. Roskaa kuitenkin syntyy, ja erityisen tärkeää onkin siis jätehuolto. Toimiva, monipuolinen sekä laaja-alainen jätehuoltoverkosto on avainkysymys siinä, miten roskaantumista erityisesti makroroskan osalta voidaan ennaltaehkäistä. Mikroroskan osalta isoja asioita ovat vedenpuhdistamoiden tehokkaat ja pienisilmäiset suodattimet sekä lumen meridumppaamisen lopettaminen kaikkialla. Kaikki tämä täytyy tehdä käsi kädessä laajan ja voimakkaan viestinnän kanssa.

Käyn usein puhumassa meren roskaantumisesta, ja kerta toisensa jälkeen kuulen lähes sanatarkasti tämän lauseen: ”Kyllä, todella vakava asia, mutta ei kuitenkaan niin vakava ja iso kuin Itämeren rehevöityminen.” Aivan, jos ongelma todella on niin pieni ja vaaraton, niin mikä ihme siinä on, että asialle ei isolla mittakaavalla tehdä tarpeeksi? Isojen on näytettävä suunta, jotta pienemmillä on mahdollisuus seurata ja pienten on seurattava, jotta saadaan tarpeeksi iso massa asian taakse.

Olen kyllästynyt, enkä jaksa enää edes yrittää ymmärtää ympäröivä selityksiä. Laulaja Sannin sanoin: mulla alkaa huumori loppua. Onko meillä rohkeutta ratkaista tätä asiaa nyt, tässä hetkessä? Onko meillä pokkaa sanoa jälkipolville, että emme yrittäneet tarpeeksi? Sanovat, että asian merkityksen tajuaa vasta sitten, kun sen on menettänyt.

Hanna Haaksi
Projektipäällikkö
Pidä Saaristo Siistinä ry.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).